

Date: 13th August-2025

TA'LIM O'ZGA TILLI SINFLARDA O'ZBEK TILINI O'QITISH STRATEGIYASI.

Karuanova Aksha

Qoraqalpog'iston Respublikasi Shumanay tumani
5-umumiy o'rta ta'lim maktabi o'zbek tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi kunda respublika hududida yashovchi o'zga millat vakillariga o'zbek tilini chuqur va tizimli o'rgatish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, rus, qozoq, qoraqalpoq, tojik, turkman, koreys, ukrain, tatar va boshqa millat vakillari uchun mo'ljallangan o'zga tilli sinflarda o'zbek tilini samarali o'rgatish — bu faqatgina til o'rganish emas, balki jamiyatga integratsiyalash, yagona kommunikativ makon yaratish, ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlash demakdir.

Maqolamizning asosiy maqsadi — o'zga tilli sinflarda o'zbek tilini o'qitishdagi mavjud muammolar, taklif etilayotgan zamonaviy yondashuvlar, didaktik strategiyalar va natijaviy yechimlar tahlilini berishdir.

Kalit so'zlar: o'zbek tili, zamonaviy yondashuvlar, didaktik strategiyalar, milliylik.

EDUCATION STRATEGY FOR TEACHING THE UZBEK LANGUAGE IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES.

Karuanova Aksha

Shumanay district, Republic of Karakalpakstan
General secondary school No. 5 Teacher of the Uzbek language

Annotation: Today, the issue of in-depth and systematic teaching of the Uzbek language to representatives of other nationalities living in the republic remains relevant. Effective teaching of the Uzbek language in foreign language classes, especially for representatives of Russian, Kazakh, Karakalpak, Tajik, Turkmen, Korean, Ukrainian, Tatar and other nationalities, is not only about learning the language, but also about integrating into society, creating a single communicative space, and ensuring social cohesion.

The main purpose of our article is to provide an analysis of the existing problems of teaching the Uzbek language in foreign language classes, the proposed modern approaches, didactic strategies and effective solutions.

Keywords: Uzbek language, modern approaches, didactic strategies, nationality.

СТРАТЕГИЯ ОБУЧЕНИЯ УЗБЕКСКОМУ ЯЗЫКУ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА.

Каруанова Акша

Шуманайский район, Республика Каракалпакстан
Общеобразовательная средняя школа № 5 Учитель узбекского языка

Date: 13th August-2025

Аннотация: Сегодня вопрос углубленного и системного обучения узбекскому языку представителей других национальностей, проживающих в республике, остается актуальным. Эффективное обучение узбекскому языку на уроках иностранного языка, особенно для представителей русской, казахской, каракалпакской, таджикской, туркменской, корейской, украинской, татарской и других национальностей, — это не только изучение языка, но и интеграция в общество, создание единого коммуникативного пространства и обеспечение социальной сплоченности.

Основная цель нашей статьи — анализ существующих проблем обучения узбекскому языку на уроках иностранного языка, предлагаемых современных подходов, дидактических стратегий и эффективных решений.

Ключевые слова: узбекский язык, современные подходы, дидактические стратегии, национальность.

O'zbek tili - mustaqil O'zbekiston Respublikasining davlat tili sifatida mamlakat hududida istiqomat qiluvchi barcha fuqarolarning o'zaro muloqot, ta'lim va rasmiy hujjatlar yuritish vositasidir. Zero, o'zga tilli sinflar — bu tarkibida o'zbek millatiga mansub bo'lmagan, boshqa millat vakillari ko'pchilikni tashkil etuvchi

sinflardir. Ushbu sinflarda o'quvchilarning ona tili boshqacha bo'lgani bois, o'zbek tilini o'rganishga nisbatan motivatsiya, til qobiliyati, madaniy fon, grammatika qoidalarini anglash darajasi sezilarli darajada farq qiladi. Shuning uchun bu sinflarda o'zbek tilini o'rgatish maxsus yondashuv, metodika va strategik rejalashtirishni talab qiladi.

O'zga tilli sinflardagi o'quvchilarda tilni o'rganishga quyidagi omillar ta'sir qiladi:

psixologik tayyorgarlik darajasi;
ona tilining o'zbek tiliga nisbatan strukturaviy farqlari;
oila va atrof muhitda o'zbek tilidan foydalanish imkoniyatining cheklangani;
motivatsiyaning past bo'lishi yoki majburiylik hissi bilan yondashuv kabilar kiradi.

Keling, shu o'rinda mazkur sohadagi muammolar xususida mulohaza yuritamiz. Bugungi kunda o'zga tilli sinflarda o'zbek tilini o'rgatish jarayonida quyidagi muammolar ko'zga tashlanmoqda:

1. Darslik va o'quv qo'llanmalarning sifati: Aksar darsliklar o'zbek tilini ona tili sifatida biluvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, boshqa til sohiblari uchun yetarlicha moslashtirilmagan.

2. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi: Har bir o'zga til vakiliga mos didaktik yondashuvni amalga oshirish uchun pedagogik mahorat, tilshunoslik bilimlari va psixologik yondashuv zarur.

Date: 13th August-2025

3. Til muhitining yetarli emasligi: O'quvchilar maktabdan tashqarida o'zbek tilida muloqot qilish imkoniyatiga ega emaslar, bu esa til ko'nikmalarining tabiiy rivojlanishiga to'sqinlik qiladi.

4. Texnologik vositalarning kamligi: Interaktiv darslar, videomateriallar, ovozli testlar kabi zamonaviy vositalar yetarli darajada joriy qilinmagan.

Yuqoridagi muammolar fanda zamonaviy strategik yondashuvlarni taqazo etadi. O'zbek tilini o'zga tilli sinflarda samarali o'rgatish uchun quyidagi strategiyalar taklif etiladi:

1. Kommunikativ yondashuv. Til o'rganishning asosiy maqsadi — muloqot qilish. Kommunikativ yondashuv orqali o'quvchi grammatikani emas, balki muloqot qilishni o'rganadi. Ushbu yondashuv quyidagilarga asoslanadi:

-muloqotga asoslangan topshiriqlar (savol-javoblar, rolli o'yinlar);

-real hayotiy vaziyatlar asosida muloqot qilish;

-fikr bildirish, so'zlashuvda qatnashish imkonini beruvchi mashqlar.

2. Differensial yondashuv. O'quvchilarning til bilish darajasi, milliy madaniyati, psixologik holati farqlanishi sababli umumiy yondashuv samarasiz bo'ladi. Shuning uchun o'qituvchilar har bir guruhga individual tarzda yondashib, guruhlararo differensial metodikani qo'llashi lozim.

3. Vizual va multimedaviy o'qitish. Audio-vizual materiallar til o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Videodarslar, piktogrammalar, multfilm asosidagi topshiriqlar orqali til o'rganish qiziqarli, esda qolarli va samarali bo'ladi.

4. Madaniyatlararo yondashuv. Til — bu faqat aloqa vositasi emas, balki madaniyat ifodasidir. O'zbek tilini o'rganayotgan o'quvchilarga o'zbek milliy qadriyatlari, urf-odatlar, folklor namunalarini o'rgatish tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Bu orqali o'quvchi o'zbek madaniyatiga hamdardlik bilan qaray boshlaydi.

O'zbek tilini o'rgatish jarayonida o'qituvchi qator jihatlarida yetakchi rol o'ynaydi. Xususan, dars mavzusini qiziqarli va tushunarli tarzda yetkazish, o'quvchilarni muloqotga jalb qilish, ijtimoiy-psixologik muhitni qulay shakllantirish, faol metodlardan foydalanish (kuzatish, taqqoslash, hikoya qilish), baholashda rag'batlantiruvchi yondashuvdan foydalanish. Shuningdek, o'qituvchi o'quvchilarga ona tilidan kelib chiqib o'zbek tilining grammatik farqlarini tushuntira olishi kerak. Misol uchun, rus tilida jins kategoriyasi mavjud bo'lsa, o'zbek tilida bunday tafovut yo'q.

Quyidagi amaliy takliflar o'zbek tilini o'zga tilli sinflarda samarali o'qitishga yordam beradi:

1. Maxsus darsliklar yaratish — o'zga til vakillari uchun mo'ljallangan, grammatikasi sodda, madaniy kontekstga boy darsliklar tuzish.

2. Platformalar orqali o'rganish — "Tilmanba.uz", "Uzbeklang.uz" kabi onlayn resurslarni rivojlantirish.

Date: 13th August-2025

3. O‘yinli va topshiriqli yondashuv — darslarni zerikarli lektsiyadan ko‘ra, qiziqarli o‘yinlar, so‘z topish, rolli sahnalar orqali o‘tkazish.

4. Ko‘p madaniyatli muhit yaratish — o‘quvchilar orasida millatlararo ijobiy munosabat va tolerantlik shakllantirish.

Xulosa o‘rnida shuni alohida ta’kidlash joizki, o‘zbek tilini o‘zga tilli sinflarda o‘qitish — bu oddiy grammatika darsidan ko‘ra kengroq va chuqurroq jarayon. Bu — shaxsni til, madaniyat va ijtimoiy muhitga kiritish, unga davlat tiliga bo‘lgan hurmatni singdirish, kommunikativ faolligini oshirish, fuqarolik mas’uliyatini shakllantirishdir. Zamonaviy yondashuvlar, yangi texnologiyalar, madaniy inklyuzivlik tamoyillari asosida tashkil etilgan o‘quv jarayoni til o‘rganishni murakkab emas, balki qiziqarli, ijobiy va samarali jarayonga aylantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Husanov M. “O‘zbek tilini o‘qitish metodikasi”. – T.: O‘qituvchi, 2015-yil.
2. Mamatov N. “Kommunikativ yondashuv asoslari”. – Samarqand, 2019-yil.
3. Hasanboyeva N., Sharipova R. “O‘zga tilli guruhlariga o‘zbek tilini o‘qitish bo‘yicha amaliy qo‘llanma”. – T.: Innovatsiya nashriyoti, 2021-yil.